

КОНЦЕПТ ЗМІЦНЕННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ТОВАРОВИРОБНИКІВ ЗЕРНА

Боднар О. А., канд. екон. наук
e-mail: bodnarolena1606@gmail.com

Шишпанова Н. О., канд. екон. наук, доцент
e-mail: Shishpanova@mnau.edu.ua

Миколаївський національний аграрний університет, Україна

Успішність функціонування сучасних товаровиробників в умовах ринкової глобалізації та змін клімату характеризується участю цих товаровиробників у міжнародних ринкових відносинах та імплементацією у виробництво інноваційних засобів досягнення успіху, що повинно супроводжуватись наданням широкого спектру можливостей для учасників ринку, як існуючих, так і потенційних. Але, разом з тим, така участь у світових ринкових відносинах спричиняє появу певних ризиків, які можуть нести загрозу фінансово-економічній безпеці товаровиробників.

Метою роботи є розробка рекомендацій науково-методичного характеру, спрямованих на посилення фінансово-економічної безпеки товаровиробників зерна в умовах змін клімату та ринкової глобалізації.

Під фінансово-економічною безпекою підприємства розуміємо стан ресурсів суб'єкта господарювання (капіталу, техніки, технології, обладнання, персоналу, інформації) і його підприємницьких можливостей, за якого можливе найбільш ефективне використання всіх наявних ресурсів, результатом чого є стабільне функціонування, динамічний розвиток підприємства за різними напрямками (науково-технічний, соціальний, інституційний), а також існує здатність запобігати внутрішнім і зовнішнім негативним впливам.

Зерновий сектор нашої держави забезпечує пропозицію основних видів сільськогосподарської продукції та рівень доходів виробників цієї продукції, валютні надходження за рахунок експорту зерна та сільський розвиток. Рівень фінансово-економічної безпеки держави з боку товаровиробників зерна формується усіма учасниками зернового ринку: від фермерів до транснаціональних корпорацій. Відповідно, залежно від розміру товаровиробника, для кожного з них характерні свої загрози, небезпеки, невизначеність та ризики, що зумовлює необхідність розробки різних рівнів захищеності від таких негативних дестабілізуючих чинників.

Товаровиробники зерна знаходяться у максимальній залежності від ринкової глобалізації: ринкова інфраструктура, лібералізація світової торгівлі, еластичність попиту та пропозиції, зміна світової кон'юнктури – все це формує рівень фінансово-економічної безпеки національного товаровиробника.

Вплив інституцій та механізмів регулювання аграрного ринку має пірамідальний характер, вони здійснюють одночасний вплив на господарську, соціальну, продовольчу і мотиваційну системи [1].

Основними проблемами та перешкодами розвитку товаровиробників зерна є: недосконалість інституційної системи, монополізм на ринках основних продуктових сегментів аграрного бізнесу; недостатність обсягів і непрозорість розподілу бюджетних коштів держпідтримки з наданням преференцій могутнім гравцям ринку; проблеми законодавчо-нормативного характеру; низький рівень дохідності праці та недостатня купівельна спроможність населення та ємність ринків агропродукції; незадовільний інвестиційний клімат та інноваційна політика; нестабільність виділення бюджетних коштів на державну підтримку та непрозорість механізмів їх розподілу; фінансування аграрного сектору за залишковим принципом із несвоєчасним надходженням коштів; нееквівалентність міжгалузевого обміну і диспаритет цін, відсутність в аграрних господарів достатнього обсягу власних обігових коштів [1; 2].

Одним із способів забезпечення фінансово-економічної безпеки товаровиробників зерна є отримання оперативної, достовірної, структурованої інформації та її якісний аналіз. Залежно від розміру товаровиробника, необхідно розробляти індивідуальну тактику та стратегію їх розвитку з врахуванням національних пріоритетів.

Дослідженнями встановлено, що ефективність зернового виробництва тісно пов'язана з розміром суб'єкта господарювання за площею ріллі, що є в його користуванні, а генераторами трудової зайнятості є, переважно, малі та мікропідприємства. Проте, нестача інвестиційних ресурсів у таких товаровиробників зерна є причиною виникнення низки проблем, що спричиняють загрози їх фінансово-економічній безпеці, що чинять негативний вплив на складові його ресурсного потенціалу (інфраструктуру, інноваційну).

Ключовими концептами фінансово-економічної безпеки товаровиробників зерна є стратегічні орієнтири та структурні характеристики зерновиробництва й збуту продукції, які необхідно формувати залежно від механізмів забезпечення стабільності та прибутковості товаровиробників зерна з врахуванням цінової волатильності та взаємодії товаровиробників зі стейкхолдерами.

Рівень фінансово-економічної безпеки товаровиробників зерна та концепт її зміцнення повинні визначатись на підставі визначених ключових показників-маркерів, отриманих на основі науково-методологічних підходів: використання системи необхідних критеріїв, методики експертних оцінок та індикативного аналізу, сучасних засобів збору, обробки та інтерпретації інформації, які дають можливість оцінювати слабкі та сильні сторони, наявні та потенційні загрози для товаровиробників.

Основними загрозами для зернотоваровиробників є зміни в економічних та політичних процесах країни, неефективне використання наявної інформації для організації та планування виробничо-господарської діяльності, незадовільний рівень кваліфікації кадрів, зміна клімату та несвоєчасність

реагування на нього підприємств, використання застарілих технологій виробництва.

Заходи з попередження кризовим явищам повинні ґрунтуватись на методах планування і моніторингу, що дасть змогу сформувані адекватні реакції на загрози та здійснювати ефективну господарську діяльність, яка буде основою для забезпечення фінансово-економічної безпеки товаровиробників зерна.

Дієвим інструментом нівелювання ризиків у механізмі фінансово-кредитної системи, на нашу думку, виступає агрострахування, яке здійснюється у формі компенсаційних страхових виплат, та аграрні розписки.

Погоджуємося з думкою науковців [2; 3; 4], що суттєвими резервами зміцнення фінансово-економічної безпеки, дієвої системи попередження загрозам та диверсифікації ризиків, досягнення товаровиробниками зерна високої конкурентоспроможності мають бути потужні новітні технології вирощування та переробки сировини, удосконалення господарського механізму державної підтримки дрібного та середнього бізнесу, а також реструктуризація експорту за рахунок підвищення якості зернового збіжжя та продукції з високим ступенем переробки. Розробка інноваційних підходів до пошуку інвестицій має бути пріоритетом для товаровиробників зерна в умовах змін клімату та глобалізаційних змін в економіці держави [2; 4].

Отже, поєднання існуючих імперативів фінансово-економічної безпеки із визначенням пріоритетів її формування та розвитку є основою зміцнення фінансово-економічної безпеки товаровиробників зерна та інших учасників аграрного ринку. Ключовим концептом при цьому є створення адекватного інституціонального середовища, диверсифікація аграрного виробництва на основі сучасних інноваційних підходів з урахуванням вимог екологічної, демографічної безпеки та соціальної відповідальності бізнесу, що сприятиме розвитку як товаровиробників зерна, так і сільських територій у цілому в умовах глобалізації та змін клімату.

Список використаних джерел:

1. Шпикуляк О. Г. Інституції у розвитку та регулюванні аграрного ринку : монографія. К. : ННЦ ІАЕ. 2010. 396 с.
2. Корженівська Н. Л. Комплексна оцінка складових рівня економічної безпеки ринкової діяльності товаровиробників зерна в умовах глобалізації. International Scientific-Practical Conference Modern Transformation of Economics and Management in the Era of Globalization : Conference Proceedings. January 29. 2016. Klaipeda: Baltija Publishing. 30-33 p.
3. Sirenko N., Atamanyuk I., Volosyuk Yu., Poltorak A., Melnyk O., Fenenko P. Paradigm changes that strengthen the financial security of the state through FINTECH development. 11th International IEEE Conference Dependable Systems, Services and Technologies (DESSERT). Kyiv, Ukraine. 2020. pp. 110-116..
4. Yekimov S., Poltorak A., Dereza V., Buriak I., Purtov V. The role and importance of financial results in the effective management of an agricultural enterprise. International Scientific and Practical Conference “Development of the Agro-Industrial Complex in the Context of Robotization and Digitalization of Production in Russia and Abroad” (DAIC 2020). Volume 222. <https://doi.org/10.1051/e3sconf/202022206001>.